

Презентація з дисципліни
«Міжнародне право України»
на тему
«Міжнародне
екологічне право»

Виконав: курсант навчального взводу ПМПФ-18-3
Кубіцький Артем

ПЛАН

1. Поняття і джерела міжнародного екологічного права.
2. Галузеві підходи до охорони навколишнього середовища.
3. Міжнародне співробітництво з охорони навколишнього середовища від радіоактивного забруднення.
4. Програма ООН з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП)

1. Поняття і джерела міжнародного екологічного права.

- ▶ Міжнародне екологічне право - це галузь сучасного міжнародного права, що складається з норм та інститутів, які регулюють відносини між суб'єктами міжнародного права у сфері їх взаємодії з навколишнім природним середовищем.

- ▶ Міжнародне екологічне право - одна з найновіших галузей міжнародного права. Його поява була обумовлена науково-технічною революцією та її шкідливою побічною дією на середовище, яке оточує людину.

Нині можна виокремити три основні напрями міжнародно-правового регулювання в цій сфері міжнародних відносин:

1) обмеження шкідливої антропогенної дії на навколишнє середовище;

2) забезпечення сталого розвитку людства шляхом установлення раціонального режиму природокористування;

3) міжнародна екологічна співпраця.

Предметом міжнародного екологічного права є міждержавні та інші міжнародні відносини у сфері охорони та раціонального використання всіх компонентів довкілля, які знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності і представляють єдину систему. До них насамперед належать материкові екосистеми, рослинний і тваринний світ, надра, атмосферне повітря, Світовий океан, навколоземний космічний простір і т.д. Зазначені компоненти містять основні природні ресурси, необхідні для життєдіяльності людини.

Для радянської науки міжнародного права, як і для пострадянської, характерне широке використання терміна "міжнародно-правова охорона навколишнього середовища" (МПОНС). Основний акцент робиться на тому, що юридичні норми МПОНС мають на меті боротьбу із забрудненням природного і неприродного матеріального середовища існування людини.

Проте за такого підходу за межами МПОНС залишається широке коло правових норм, спрямованих на регулювання відносин між людиною і навколишнім середовищем щодо запобігання екологічним катастрофам. Ці норми стосуються насамперед раціональної експлуатації людиною певних компонентів природного середовища: рослинного і тваринного світу, материкових екосистем, Світового океану, атмосфери Землі, космосу.

До основних міжнародно-правових джерел МЕколП відносяться:

- - Звичаї;
- - Міжнародні угоди;
- - Резолюції і рішення міжнародних організацій і міжнародних конференцій в галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Залежно від ступеня взаємозв'язку з проблематикою охорони навколишнього середовища всі міжнародні договори умовно можна розділити на три групи:

- договори, що регулюють інші, ніж відносини в галузі охорони навколишнього середовища (наприклад, Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі й під водою 1963 г.);

- договори, що регулюють відносини з приводу використання природних об'єктів, що містять деякі природоохоронні норми (наприклад, Конвенція ООН з морського права 1982 р);

- договори, повністю орієнтовані на регулювання міжнародно-правових відносин з приводу охорони навколишнього середовища (наприклад, Конвенція про охорону озонового шару 1985 г.).

На етапі становлення галузі широко застосовувалися звичаєві норми в теперішній час - право навколишнього середовища є переважно договірним.

У МЕколП за сферою дії
можна виділити:

- Універсальні договори (Конвенція про трансграничне забруднення повітря на великі відстані 1979 р., Конвенція про біологічне різноманіття 1992 р., Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 р. та ін);

- Регіональні (локальні) договори(конвенції та угоди): про збереження запасів анадромних видів риб у північній частині Тихого океану 1992 р., про захист Чорного моря від забруднення 1992 р., про захист морського середовища району Балтійського моря 1974 р., про збереження білих ведмедів 1973 р., про збереження європейської живої природи і природних середовищ існування 1979 р., про взаємодію в галузі екології та охорони навколишнього природного середовища 1992 р. та ін.

Залежно від предмета (об'єкта) регулювання виділяються договори:

- з охорони океану,
- водного середовища,
- повітряного середовища,
- навколоземного і космічного простору,
- тваринного,
- рослинного світу,
- з екологічних аспектів військової діяльності;
- Т.д.

2. Галузеві підходи до охорони навколишнього середовища

Галузеві підходи до охорони навколишнього середовища

Охорона тваринного і рослинного світу

Охорона атмосфери

Ознаки підходів до охорони навколишнього середовища

Охорона тваринного і рослинного світу. Сутністю міжнародно-правового регулювання охорони флори та фауни є стійке гармонійне регулювання збереження живих і неживих ресурсів.

Охорона атмосфери. З охороною атмосферного повітря тісно пов'язаний людський вплив на клімат і погодні умови. Події, що відбуваються в середовищі проживання людини, свідчать про істотні кліматичні зміни на планеті Земля. Ці зміни багато в чому пов'язані з діяльністю людини, зокрема з наростанням парникового ефекту, тобто глобального потепління внаслідок насичення атмосфери двоокисом вуглецю, основним джерелом якого є автотранспорт і промисловість держав. Зміна клімату в глобальних масштабах може звести нанівець всі зусилля, що вживаються міжнародним співтовариством щодо збереження свого середовища проживання.

- ▶ Діяльність людини загрожує зникненню багатьох представників тваринного і рослинного світу. Для протидії цьому процесу прийнято низку міжнародних актів, а саме: Конвенція про збереження фауни і флори в їх природному стані 1933; Міжнародна конвенція про охорону птахів 1950 р.; Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні 1968 р.; Конвенція про охорону мігруючих видів диких тварин 1979 р.; Європейська конвенція з охорони дикої флори, фауни і природних середовищ існування 1979 р.; Угода про тропічні ліси 2006 р.; Конвенція про охорону біологічного різноманіття 1992 р. тощо.

У зв'язку з тим, що охорона рослинного світу є одним із напрямків природоохоронної діяльності, вона виявляється у різноманітних формах: біологічна (відновлення рослинних ресурсів), технологічна (використання новітніх технологій, які сприяють більш ефективному виробництву), санітарна (проведення заходів щодо боротьби зі шкідниками і хворобами), організаційна (організація використання і контролю за станом рослинного світу), економічна (матеріально-технічне забезпечення, планування), ідеологічно-виховна (проведення еколого-виховної роботи).

- Метою міжнародного співробітництва є збереження дикої флори і фауни та їх природних середовищ існування. Особлива увага приділяється зникаючим та вразливим видам, включаючи і мігруючі. Держави беруть на себе зобов'язання здійснювати заходи для збереження популяцій дикої флори і фауни або їх адаптації на необхідному рівні.

Вживаючи заходи щодо збереження природного тваринного і рослинного світу, суб'єкти міжнародного права прагнуть підтримувати біологічне різноманіття Землі, що має важливе значення для екологічного, генетичного, соціального, економічного, наукового, виховного, культурного розвитку. Збереження біологічного різноманіття є спільною справою всього людства. З цією метою в 1992 р. прийнята Конвенція про біологічне різноманіття. Для розвитку її положень держави розробляють національні стратегії, плани і програми збереження та сталого використання біологічного різноманіття.

Одним із правових актів щодо охорони атмосферного повітря є Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані від 13 листопада 1979 року і Протоколи до неї. Її метою є захист людей і навколишнього природного середовища від забруднення повітря. Конвенція містить дефініції таких конструкцій, як "забруднення повітря" і "транскордонне забруднення повітря на великі відстані". Забруднення повітря - це введення людиною (прямо чи побічно) речовин або енергії в повітряне середовище, що спричиняє шкідливі наслідки такого характеру, як загроза здоров'ю людей, нанесення шкоди живим ресурсам, екосистемам і матеріальним цінностям, а також нанесення збитку цінності ландшафту й перешкоджання іншим законним видам використання навколишнього середовища.

З охороною атмосферного повітря на міжнародному рівні пов'язана ще одна проблема - збереження озонової оболонки Землі, розташованої у верхніх шарах атмосфери на висоті приблизно 15-20 км над земною поверхнею. Вирішенню цієї проблеми присвячені такі міжнародні акти, як: Віденська конвенція про охорону озонового шару 1985р. та Монреальський протокол 1987 р. до неї. Про їх значення свідчить той факт, що у 1994 р. Генеральна Асамблея ООН своєю резолюцією 49/114 проголосила 16 вересня (день прийняття Протоколу) Міжнародним днем охорони озонового шару.

3. Міжнародне співробітництво з охорони навколишнього середовища від радіоактивного забруднення

Під загрозу існування всього живого на Землі поставила небезпека радіаційного забруднення навколишнього середовища, включаючи повітряне середовище. Ядерні вибухи не тільки негативно відбиваються на здоров'ї нині живих людей, а й загрожують майбутнім поколінням. Мирне використання ядерної енергії, зокрема сучасна практика експлуатації атомних електростанцій також є далеко не однозначною з точки зору її оцінки у співвідношенні за схемою користь - небезпека.

Основні акти в сфері ядерної безпеки:

Кодекс поведінки щодо забезпечення безпеки і збереження радіоактивних джерел 2004 р.,

Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1997 р.,

Конвенція про додаткове відшкодування за ядерну шкоду 1997 р.,

Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами 1997 р.,

Договір про без'ядерну зону у південній частині Тихого океану 1995 р. і Протоколи до нього,

Конвенція про ядерну безпеку 1994 р.,

Конвенція про допомогу в разі ядерної або радіаційної аварійної ситуації 1991,

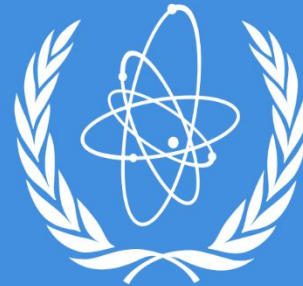
Конвенція про оперативне сповіщення про ядерну аварію 1991 р.,

Конвенція про допомогу в разі ядерної або радіаційної аварійної ситуації 1986 р.,

Конвенція про оперативне сповіщення про ядерну аварію 1986 р.,

Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу 1980 р.,

Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою 1963 р. та ін.

- ▶ МАГАТЕ встановлює стандарти безпеки при використанні ядерної енергії в народному господарстві, включаючи безпеку робочих, з нею пов'язаних. У Європі функціонує Європейське агентство з атомної енергії. Основні стандарти в розглядуваній галузі встановлені Договором про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (Евратом)

4. Програма ООН з охорони навколишнього середовища (ЮНЕП)

Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) створена у 1972 році після Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища. ЮНЕП є основним органом ООН в сфері охорони навколишнього середовища, який покликаний забезпечувати керівництво і сприяти співробітництву в інтересах навколишнього середовища шляхом стимулювання діяльності, інформування та надання допомоги з метою покращення якості життя.

ЮНЕП визначає політику та координує діяльність з питань навколишнього середовища та відповідає за природоохоронний компонент сталого розвитку.

Мандат ЮНЕП визначається Резолюцією 2297 Генеральної Асамблеї ООН від 15.12.1972 р., рішеннями конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку 1992 р., Найробською декларацією про роль і мандат ЮНЕП 1997 р., а також Мальмьонською декларацією.

Логотип UNEP

Основними органами ЮНЕП є:

- Рада керуючих ЮНЕП, в якій представлені 58 країн від 5 регіонів, що обираються Генеральною Асамблеєю на чотири роки, в т. ч. Україна з 1981 р.
- Секретаріат
- Фонд навколишнього середовища

Рада керуючих здійснює загальне керівництво діяльністю ЮНЕП. Вона формується з представників 58 держав, що обираються Генеральною Асамблеєю строком на чотири роки на підставі принципу справедливого географічного представництва. Починаючи з 1987 р. Рада збирається раз на два роки.

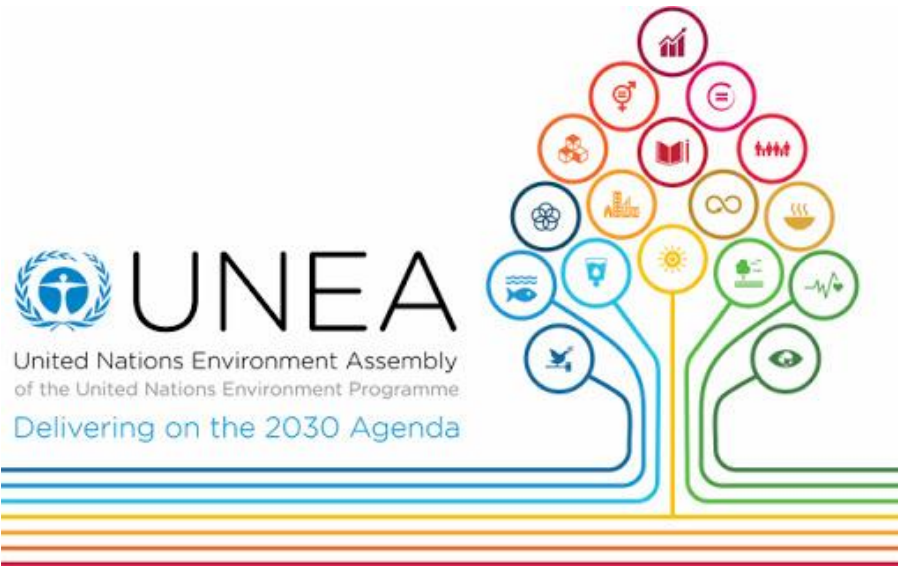

На Раду покладено здійснення таких функцій:

- сприяння розвитку міжнародного співробітництва та надання рекомендацій щодо проведеної з цією метою політики в області навколишнього середовища; координація програм в рамках системи ООН;
- огляд і контроль за станом навколишнього середовища в світі;
- аналіз періодичних доповідей Директора - виконавця ЮНЕП про реалізацію програм навколишнього середовища в рамках системи ООН;
- координація діяльності з обміну знаннями та інформацією в галузі навколишнього середовища;
- підтримка національних програм;
- огляд використання ресурсів Фонду навколишнього середовища.

Секретаріат - постійно діючий адміністративний орган ЮНЕП - займається постійним оперативним і технічним обслуговуванням Ради керуючих, підготовкою сесій Ради, доповідей про стан навколишнього середовища в світі й інших необхідних досліджень, проводить технічні консультації з питань, що входять у його компетенцію.

Очолює Секретаріат Директор-виконавець, який обирається за рекомендацією Генерального секретаря ООН Генеральною Асамблеєю строком на чотири роки.

- ▶ Фонд навколишнього середовища - ще один важливий елемент організаційної структури ЮНЕП. Рішення про його створення на добровільній основі було прийнято на Стокгольмській конференції, загальний розмір бюджету - від 100 млн. доларів в розрахунку на п'ятирічний термін діяльності. Фонд призначений насамперед для фінансування повністю або частково витрат, пов'язаних з починаннями в галузі навколишнього середовища, здійснюваними в рамках ООН.

Діяльність ЮНЕП охоплює широке коло питань і проблем, пов'язаних з навколишнім середовищем та сталим розвитком. В даний час робочі програми ЮНЕП зосереджені на наступних основних напрямках:

Інформація, оцінка та вивчення стану навколишнього середовища, включаючи потенціал реагування на надзвичайні ситуації, а також посилення функцій завчасного оповіщення і оцінки.

Покращення координації діяльності конвенцій з питань охорони навколишнього природного середовища та розробка документів з екологічної політики.

Прісноводні ресурси.

Передача технологій та промисловість.

Серед джерел фінансування ЮНЕП можна виділити Регулярний бюджет ООН, Фонд з навколишнього середовища, цільові фонди та паралельні внески.

"ФОНД ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ"

Під егідою ЮНЕП також перебувають секретаріати декількох природоохоронних конвенцій, зокрема секретаріат та фонд Монреальського протоколу, секретаріати Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин, Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням та Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі.

Співробітництво з ЮНЕП відбувається також в рамках „Ініціативи з довкілля та безпеки”. Ініціатива з довкілля та безпеки (ENVSEC) була створена на основі Меморандуму про взаєморозуміння між ЮНЕП, ПРООН та ОБСЄ від 14 листопада 2003 року. У 2006 році членами ENVSEC також стали ЄЕК ООН та Регіональний центр з питань довкілля для Центральної та Східної Європи (РЦПД). НАТО є асоційованим членом Ініціативи з 2004 року.

Головною метою ініціативи є допомога країнам у визначенні та розв’язанні проблем стабільності та безпеки, які виникають у зв’язку з питаннями навколишнього середовища, а також поліпшення загального взаєморозуміння шляхом зміцнення діалогу і співробітництва з екологічних питань.